

งานศึกษาประเด็นโอกาสและอุปสรรค ของ MSME เพื่อให้สอดคล้องกับ ข้อกำหนด EUDR

เสนอ
สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

01

วิเคราะห์กฎหมาย EUDR และข้อกำหนดสำคัญ
ที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทยในสินค้า 7 กลุ่มหลัก
(ยางพารา ไม้ ปาล์ม น้ำมัน โกโก้ กาแฟ ถั่วเหลือง
และข้าว)

02

ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศ (ที่ดิน แรงงาน
สิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม ป่าไม้ ภาษี) ที่เชื่อมโยงกับ
ข้อกำหนดของ EUDR

03

ใช้ผลการศึกษาเพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมาย สนับสนุน
MSME ให้ปรับตัวสอดคล้องกับ EUDR และมาตรฐานสากล
อย่างยั่งยืน

ผลการศึกษากฎหมาย EUDR

กฎหมายนี้กำหนดขอบเขตของการบังคับใช้สินค้า 7 ประเภท ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัว โกโก้ กาแฟ ปาล์ม น้ำมัน ยางพารา ถั่วเหลือง และไม้ (รายละเอียดเป็นไปตาม ภาคผนวกที่ 1 ของกฎหมาย EUDR)

สาระสำคัญของกฎหมายนี้อยู่ที่มาตรา 3 ซึ่งกำหนดเงื่อนไขหลัก 3 ประการก่อนที่สินค้าจะสามารถนำเข้าวางจำหน่าย หรือส่งออกจาก EU ได้ ได้แก่

1. สินค้าต้องปราศจากการตัดไม้ทำลายป่า (deforestation-free) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องไม่มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าที่ถูกเปิดใหม่หลังวันที่ 31 ธันวาคม 2020
2. สินค้าต้องผลิตโดยเป็นไปตามกฎหมายของประเทศผู้ผลิตในประเด็นที่ครอบคลุมอย่างน้อย 8 ด้าน เช่น กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน แรงงาน สิ่งแวดล้อม ภาษี และสิทธิมนุษยชน
3. สินค้าต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบสถานะอย่างรอบคอบ หรือที่เรียกว่า “due diligence” เพื่อพิสูจน์ว่าปฏิบัติตามข้อกำหนดทั้งสองประการแรกอย่างครบถ้วน

ผลการศึกษากฎหมาย EUDR

กฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศผู้ผลิต
(relevant legislation of the country of production)
หมายถึง กฎหมายที่ใช้บังคับในประเทศผู้ผลิตซึ่ง
เกี่ยวข้องกับสถานะทางกฎหมายของพื้นที่ผลิต
ในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- ก สิทธิในการใช้ที่ดิน
- ข การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม
- ค กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้
รวมถึงการจัดการป่าไม้และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
ในกรณีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเก็บเกี่ยวไม้
- ง สิทธิของบุคคลภายนอก (third parties)
- จ สิทธิแรงงาน
- ฉ สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ
- ช หลักการให้ความยินยอมโดยเสรี ล่วงหน้า
และโดยมีข้อมูลครบถ้วน (FPIC) ตามที่บัญญัติไว้ในปฏิญญาสหประชาชาติ
ว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมือง
- ซ กฎระเบียบด้านภาษี มาตรการต่อต้านการทุจริต การค้า และศุลกากร

ผลการศึกษากฎหมาย EUDR

EUDR จะบังคับใช้กับ

"operator" (ผู้ประกอบการนำเข้า / ผู้ผลิต / ผู้ส่งออก)

และ "trader" (ผู้ค้า) ที่จัดตั้งอยู่ในสหภาพยุโรปโดยตรง แต่เนื่องจากผู้ประกอบการเหล่านั้นต้องรับผิดชอบต่อห่วงโซ่อุปทานทั้งหมด จึงส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้ส่งออกนอกสหภาพยุโรป รวมถึงผู้ประกอบการไทยทุกระดับใน supply chain ของสินค้า 7 ประเภทที่มีการส่งออกไปยัง EU ซึ่งจะต้องเตรียมข้อมูลและดำเนินการตามกระบวนการ due diligence อย่างครบถ้วนตามที่กำหนด

กฎหมายฉบับนี้จะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 30 ธันวาคม 2568 สำหรับผู้ประกอบการรายใหญ่ และตั้งแต่วันที่ 30 มิถุนายน 2569 สำหรับผู้ประกอบการ SME ที่อยู่ในสหภาพยุโรป

นิยามของ SME

ตามแนวทางของคณะกรรมการการยุโรป (EU Recommendation 2003/361) ได้แก่

วิสาหกิจที่มีพนักงานไม่เกิน

250 คน

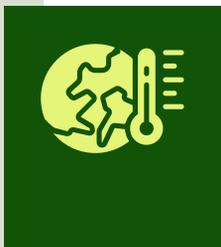
มีรายได้ต่อปีไม่เกิน
50 ล้านยูโร

หรือสินทรัพย์ไม่เกิน
43 ล้านยูโร

ในกรอบของ EUDR ผู้ประกอบการ SME ใน EU จะได้รับการผ่อนปรนจากการดำเนินการ Due Diligence เต็มรูปแบบ หากสินค้านั้นได้รับการตรวจสอบสถานะจาก upstream operator ที่ไม่ใช่ SME ไปก่อนแล้ว โดย SME เพียงแค่เก็บเอกสารอ้างอิงและข้อมูลพื้นฐานของสินค้าไว้เป็นเวลา 5 ปี แทนการดำเนินการ Due Diligence เอง

ผลการศึกษากฎหมาย EUDR

กฎหมาย EUDR บังคับใช้กับ “SME ในสหภาพยุโรป” ไม่ใช่ SME ของประเทศ ผู้ส่งออก เช่น

- ❑ หาก SME ของ EU ซื้อจาก SME ไทย ที่ถูกตรวจสอบสถานะมาแล้วโดยผู้ประกอบการ upstream รายใหญ่ (operator ที่ไม่ใช่ SME ใน EU) ก็จะได้รับผลการผ่อนปรนไม่ต้องทำ Due Diligence
- ❑ หาก SME ใน EU ซื้อจาก SME ไทย ที่ยังไม่ได้ถูกตรวจสอบสถานะโดยผู้ประกอบการ upstream รายใหญ่ ก็จะต้องทำ Due Diligence
- ❑ หาก SME ไทยส่งออก ให้ผู้ประกอบการรายใหญ่ใน EU จะต้องทำ Due Diligence

จุดที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดบ่อยครั้งคือ “วันที่เริ่มบังคับใช้” ของ EUDR สำหรับ SME และรายใหญ่ ซึ่งแท้จริงแล้วหมายถึง SME และรายใหญ่ที่ “จัดตั้งอยู่ในสหภาพยุโรป”

- ❑ ถ้า SME ไทยขายให้ SME ของ EU จะเริ่มมีผลบังคับใช้ 30 มิถุนายน 2568
- ❑ ถ้า SME ไทยขายให้ Operator รายใหญ่ ของ EU จะเริ่มมีผลบังคับใช้ 30 ธันวาคม 2568

กระบวนการตรวจสอบสถานะ (Due Diligence)

ก่อนที่ผู้ประกอบการจะนำผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องออกวางจำหน่ายในตลาดหรือส่งออก จะต้องดำเนินการตรวจสอบสถานะอย่างรอบคอบสำหรับผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นที่ได้รับจากผู้จัดหารายใดรายหนึ่ง โดยกระบวนการตรวจสอบสถานะนี้จะต้องประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

01

02

03

การรวบรวมข้อมูล เอกสาร และหลักฐาน ที่จำเป็นตามที่กำหนดไว้ เพื่อให้เป็นไปตาม ข้อกำหนดด้านความ โปร่งใสและการ ตรวจสอบย้อนกลับ

การประเมินความเสี่ยง ที่อาจเกิดขึ้น จากแหล่งที่มาหรือ กระบวนการผลิตของ ผลิตภัณฑ์

การดำเนินการมาตรการเพื่อลด หรือจัดการความเสี่ยงดังกล่าว อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่า ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการตัดไม้ทำลายป่า ผิดกฎหมาย หรือสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชนในห่วงโซ่อุปทาน

การรวบรวมข้อมูล/เอกสารที่ผู้ประกอบการ ต้องจัดเก็บ (EUDR)

01 ข้อมูลสินค้า

- คำอธิบายผลิตภัณฑ์ (ชื่อทางการค้า/ประเภท, ชื่อไม้ทั้งสามัญและวิทยาศาสตร์)
- ปริมาณสินค้า (กก. น้ำหนักสุทธิ / หน่วยตาม HS Code)

02 แหล่งผลิต

- ประเทศและพื้นที่/ภูมิภาคที่ผลิต
- พิกัดภูมิศาสตร์ (แปลงที่ดิน, ช่วงเวลาผลิต, สถานที่เลี้ยงโค + แหล่งอาหารสัตว์)

03 คู่ค้า & การรับรอง

- ข้อมูลผู้จัดหาและผู้รับ (ชื่อ, ที่อยู่, อีเมล)
- หลักฐานยืนยันว่า ปลอดภัยการทำลายป่า
- ผลิตตาม กฎหมายประเทศผู้ผลิต พร้อมสิทธิการใช้ที่ดิน

กระบวนการตรวจสอบสถานะ (Due Diligence)

การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment – EUDR)

ผู้ประกอบการต้องตรวจสอบเอกสาร/ข้อมูล และประเมินความเสี่ยง ก่อนนำสินค้าออกสู่ตลาดหรือส่งออก หากพบความเสี่ยง → ห้ามจำหน่าย/ส่งออก ยกเว้นประเมินได้ว่า ไม่มีความเสี่ยง หรือมีความเสี่ยงเพียงเล็กน้อย

เกณฑ์การพิจารณาความเสี่ยง (ตัวอย่างสำคัญ)

- ✓ ระดับความเสี่ยงของประเทศ/ภูมิภาค
- ✓ การมีอยู่ของป่าไม้และชนพื้นเมือง + การปรึกษาหารือโดยสุจริต
- ✓ ระดับการตัดไม้ทำลายป่า/การเสื่อมโทรมของป่า
- ✓ ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูล
- ✓ ความเสี่ยงด้านกฎหมาย การทุจริต การปลอมแปลง หรือสิทธิมนุษยชน
- ✓ ความซับซ้อนของห่วงโซ่อุปทาน และความยากในการตรวจสอบย้อนกลับ
- ✓ ข้อมูลจากคณะผู้เชี่ยวชาญ การแจ้งเบาะแส และประวัติการไม่ปฏิบัติตาม
- ✓ ข้อมูลจากระบบรับรอง/การตรวจสอบภายนอก (หากตรงตามข้อกำหนด)

➔ ต้องบันทึกและทบทวนการประเมินความเสี่ยง อย่างน้อยปีละครั้ง

การลดความเสี่ยง (Risk Mitigation – EUDR)

01 ดำเนินมาตรการลดความเสี่ยงก่อนจำหน่าย/ส่งออก หากการประเมินยังพบความเสี่ยง

- ขอข้อมูล/เอกสารเพิ่มเติม
- ตรวจสอบหรือสำรวจโดยหน่วยงานอิสระ
- สนับสนุนผู้จัดหา (เช่น เกษตรกรรายย่อย) ให้ปฏิบัติตามข้อกำหนด

02 ระบบภายในเพื่อจัดการความเสี่ยง

- นโยบายควบคุมภายใน การรายงาน/บันทึกข้อมูล การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบด้านกฎระเบียบ (สำหรับ non-SME)
- หน่วยตรวจสอบภายในอิสระ (สำหรับ non-SME)

03 การติดตามและความโปร่งใส

- ต้องจัดทำเอกสารและทบทวนอย่างน้อยปีละครั้ง
- ต้องแสดงผลและข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้ชัดเจน

บทลงโทษ (Penalties)

รัฐสมาชิกต้องกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับบทลงโทษ สำหรับกรณีที่ผู้ประกอบการหรือผู้ค้าฝ่าฝืน ข้อบังคับนี้ โดยบทลงโทษต้องมีลักษณะที่ มีผล บังคับจริง เป็นธรรมตามสัดส่วน และมีผลในการ ยับยั้งการกระทำผิด โดยอาจรวมถึง

- (ก) ค่าปรับที่สัมพันธ์กับมูลค่าของสินค้าและความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องสูงพอที่จะทำให้ ผู้กระทำผิดสูญเสียประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และ เพิ่มขึ้นตามจำนวนครั้งที่ฝ่าฝืน โดยในกรณี นิติบุคคล ค่าปรับสูงสุดต้องไม่น้อยกว่า 4% ของ รายได้รวมทั่วสหภาพยุโรปในปีการเงินก่อนหน้า และสามารถเพิ่มได้หากจำเป็น
- (ข) การริบผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องจากผู้ประกอบการ หรือผู้ค้า
- (ค) การริบรายได้จากการค้าขายผลิตภัณฑ์ ที่เกี่ยวข้อง
- (ง) การตัดสิทธิ์ชั่วคราวไม่เกิน 12 เดือนจากการเข้า ร่วมจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ หรือรับทุนจากภาครัฐ
- (จ) การห้ามวางจำหน่ายหรือส่งออกสินค้าเป็นการ ชั่วคราว หากฝ่าฝืนร้ายแรงหรือฝ่าฝืนซ้ำ
- (ฉ) การเพิกถอนสิทธิ์ใช้กระบวนการตรวจสอบสถานะ แบบง่ายในกรณีที่ฝ่าฝืนร้ายแรงหรือซ้ำซาก

ผลการศึกษากฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง

การจำหน่ายหรือผลิตสินค้าเพื่อเข้าสู่ตลาดสหภาพยุโรป ผู้ประกอบการจะต้องไม่ละเมิดกฎหมายเหล่านี้ ซึ่งถือว่ามิชอบเขต ครอบคลุมกว้างขวางทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม สิทธิมนุษยชน และกฎหมายเศรษฐกิจของประเทศผู้ผลิต โดยการละเมิดในข้อใด ข้อหนึ่งอาจนำไปสู่การถูกห้ามจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดยุโรป อย่างถาวรหรือชั่วคราว

กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการใช้ที่ดิน

กฎหมายไทยเกี่ยวกับสิทธิการใช้ที่ดิน (Legal Land Use Rights)

หลักการสำคัญ

ให้สิทธิประชาชนใช้ที่ดิน ของรัฐโดยไม่ถือ กรรมสิทธิ์

สอดคล้องกับ EUDR ที่ เน้น *legal tenure rights*

กฎหมายสำคัญ

- ❖ พ.ร.บ. คณะกรรมการนโยบาย ที่ดินแห่งชาติ 2562 : จัดที่ดินแปลงรวมให้ ประชาชนอยู่อาศัย/ เกษตรกรรมได้อย่าง ถูกต้อง
- ❖ พ.ร.บ.จัดที่ดินเพื่อการ ครองชีพ 2511 : บิคม สร้างตนเอง/สหกรณ์ ใช้ประโยชน์ก่อน ขอสิทธิได้ ภายหลัง
- ❖ พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม 2518 (ส.ป.ก.) : จัดสรรที่ดินรัฐให้ เกษตรกรรายย่อย มีสิทธิ ใช้ แต่ห้ามโอนกรรมสิทธิ์
- ❖ พ.ร.บ.ที่ราชพัสดุ 2562 : เปิดให้เช่า/ใช้ประโยชน์เพื่อ เกษตรหรือสาธารณะ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

- ❖ ประมวลกฎหมายที่ดิน & ประมวลกฎหมายแพ่งและ พยานิชย์ : เอกสารสิทธิ (โฉนด, น.ส.3 ฯลฯ)
- ❖ พ.ร.บ.ป่าสงวนฯ 2507 และ พ.ร.บ.อุทยานฯ 2562 : อนุญาตผู้ที่อยู่ เดิมทำกินได้ ภายใต้ แผนการใช้ประโยชน์ อย่างยั่งยืน

➔ ผลลัพธ์ :

ประชาชนเข้าถึงที่ดินอย่างถูกกฎหมาย มีความมั่นคงในชีวิต และอาชีพ ควบคุมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสอดคล้อง กับหลักการ EUDR

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

หลักการสำคัญ

- ❖ สืบค้าต้องไม่ก่อให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่า
- ❖ ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ

กฎหมายสำคัญ

- ❖ พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม 2535 : กฎหมายแม่บท ควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มาตรฐานมลพิษ การทำ EIA/HIA พื้นที่คุ้มครอง
- ❖ พ.ร.บ.สาธารณสุข 2535 : จัดการของเสีย ควบคุมกิจการที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม มาตรการสุขาภิบาลท้องถิ่น
- ❖ พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 2562 : คุ้มครองสัตว์ป่าและพื้นที่อนุรักษ์ (เขตรักษาพันธุ์ เขตห้ามล่า ฯลฯ)
- ❖ พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืช 2542 : คุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมือง การแบ่งปันผลประโยชน์ ใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

- ❖ พ.ร.บ.โรงงาน 2535 : ควบคุมมลพิษจากโรงงาน ระบบอนุญาต-ตรวจสอบ-หยุดกิจการ
- ❖ พ.ร.บ.วัตถุอันตราย 2535 : ควบคุมการผลิตนำเข้า ใช้ ทำลายวัตถุอันตราย 4 ประเภท
- ❖ กฎหมายอื่น ๆ : มาตรการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ
- ❖ การใช้พื้นที่ประเภทบาง

➔ พลัฟร์ :

กฎหมายสิ่งแวดล้อมไทยครอบคลุมทั้ง การควบคุมมลพิษ การอนุรักษ์ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และการมีส่วนร่วมของชุมชน รองรับหลักการ EUDR

กฎหมายป่าไม้และการจัดการทรัพยากร

สอดคล้องกับ EUDR : การใช้ที่ดินตามกฎหมาย – ปราศจากการตัดไม้ทำลายป่า

พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 และแก้ไขเพิ่มเติม

- กำหนด “ไม้หวงห้าม” การทำไม้ การแปรรูป การเคลื่อนย้าย
- ระบบตรวจสอบ-ใบรับรองไม้ → Traceability & Legality

พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

- ประกาศพื้นที่ป่าสงวน ห้ามบุกรุก-ทำประโยชน์
- มาตรา 16 ทวิ : สิทธิประชาชนเดิมอยู่ต่อได้ แต่ห้ามขยายพื้นที่
- สอดคล้อง EUDR : Legal Land Use Rights

พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

- ห้ามทำลายทรัพยากรในเขตอุทยาน
- มาตรา 64 : สิทธิประชาชนเดิมภายใต้เงื่อนไข “อยู่ร่วมกับป่า”
- สอดคล้อง EUDR : Balance Conservation & Community Rights

กลไกเสริมและความสอดคล้องกับ EUDR

กฎกระทรวง/พระราชกฤษฎีกา

- กำหนดขั้นตอนอนุญาตใช้ประโยชน์ในเขตป่า (เช่น การทำเกษตร/ทำไม้หวงห้าม)
- มีระบบกำกับ ตรวจสอบ คุณสมบัตินี้ และควบคุม ผลกระทบ

การจัดประเภทพื้นที่ป่าและการคุ้มครอง

- ป่าสงวน, อุทยาน, เขตห้ามล่าสัตว์, ป่าชายเลน, เขตมรดกทางธรรมชาติ
- อยู่ภายใต้ “Protected Status” → ตรงตามนิยาม EUDR

สรุปความสอดคล้องกับ EUDR

- Legal Land Use → สิทธิชอบธรรมของประชาชนเดิม
- Deforestation-free → ห้ามตัดไม้/บุกรุกพื้นที่ใหม่
- Traceability & Legality → ระบบอนุญาต-ใบรับรองไม้
- Respect for Customary Tenure → เคารพสิทธิชุมชน

กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ รวมถึงการจัดการป่าไม้และการอนุรักษ์
ความหลากหลายทางชีวภาพ ในกรณีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเก็บเกี่ยวไม้

กฎหมายหลัก

พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484

- ควบคุมการทำไม้, การเคลื่อนย้าย/แปรรูป, เก็บค่าภาคหลวง
- ระบบตรวจสอบเข้มงวด → ป้องกันไม้ผิดกฎหมาย
- มีหนังสือรับรองไม้ปลูกในที่ดินมีเอกสารสิทธิ → Traceability & Legality

พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

- กำหนดพื้นที่ป่าสงวนเพื่อคุ้มครองระบบนิเวศ
- อนุญาตให้อยู่/ทำกินได้หากอาศัยมาก่อน → ภายใต้เงื่อนไขจำกัด
- สอดคล้องกับ Legal land use rights ของ EUDR

พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

- คุ้มครองพื้นที่ป่าที่มีคุณค่าทางนิเวศและความหลากหลายชีวภาพ
- มาตรา 64: จัดทำโครงการอนุรักษ์สำหรับชุมชนดั้งเดิม
- แนวทาง “อยู่ร่วมกับป่า” → สมดุล การอนุรักษ์ & สิทธิชุมชน

กลไกเสริมและความสอดคล้องกับ EUDR

กฎกระทรวง/พระราชกฤษฎีกา

- กำหนดขั้นตอนอนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่าและทำไม้หวงห้าม
- ตรวจสอบผู้ขออนุญาต, จำกัดพื้นที่, ป้องกันผลกระทบ

การจัดประเภทพื้นที่ป่าและการคุ้มครอง

- ป่าสงวน, อุทยาน, เขตห้ามล่าสัตว์, ป่าชายเลน, เขตมรดกทางธรรมชาติ
- อยู่ภายใต้ “Protected Status” → ตรงตามนิยาม EUDR

สรุปภาพรวม

- ป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าใหม่ (Deforestation-free)
- ใช้ที่ดินอย่างถูกกฎหมาย (Legal land use)
- ระบบตรวจสอบย้อนกลับของไม้ (Traceability & Legality)
- เคารพสิทธิชุมชนที่พึ่งพิงป่า (Respect for customary tenure)
- กฎหมายไทยรองรับข้อกำหนด EUDR ได้อย่างเป็นระบบ

กฎหมายไทยเกี่ยวกับสิทธิบุคคลภายนอก

สอดคล้องกับ EUDR : เคารพสิทธิ – ไม่ละเมิดชุมชน

พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

- มาตรา 64 : สิทธิประชาชนที่อยู่อาศัย/ทำกินมาก่อน
- ใช้ทรัพยากรได้ตามวิถีชุมชน → ต้องไม่กระทบระบบนิเวศ
- มีการรับฟังความคิดเห็นชุมชน → สอดคล้องหลัก FPIC (Free, Prior and Informed Consent)

พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

- มาตรา 12-13 : เปิดโอกาสยื่นสิทธิ/สอบสวน/ชดเชย
- มาตรา 16 ทวิ : สิทธิอยู่อาศัยใน “ป่าเสื่อมโทรม” คราวละ 5-30 ปี
- สอดคล้อง EUDR : เคารพสิทธิชุมชนดั้งเดิม

สิทธิด้านข้อมูล & ความสอดคล้องกับ EUDR

พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

- มาตรา 7, 9 : ประชาชนเข้าถึงข้อมูลรัฐ → แผนงาน/โครงการ/การอนุญาต
- เน้น Transparency & Accountability → พื้นฐาน due diligence

สรุปความสอดคล้องกับ EUDR

- สิทธิอยู่อาศัยและใช้ประโยชน์ตามวิถีชุมชน
- การรับฟังความคิดเห็น (FPIC)
- การชดเชยและคุ้มครองสิทธิบุคคลภายนอก
- สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล (Transparency)

กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิแรงงาน

สอดคล้องกับ EUDR : ปกป้องแรงงาน – ไม่ละเมิดสิทธิ

พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

- สิทธิพื้นฐาน: ชั่วโมงทำงาน, ค่าจ้างขั้นต่ำ, วันลา, คุ้มครองหญิงมีครรภ์
- ห้ามเลือกปฏิบัติ, ห้ามใช้แรงงานเด็ก/แรงงานบังคับ
- ครอบคลุมแรงงานภาคเกษตร (กฎกระทรวง 2557) → สิทธิเท่าเทียม

พ.ร.บ.แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518

- รับรองสิทธิ รวมกลุ่ม-สหภาพแรงงาน
- ป้องกันการคุกคาม/เลือกปฏิบัติ → เสรีภาพแรงงาน
- สอดคล้องหลัก Freedom of Association (ILO)

พ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ศ. 2533

- คุ้มครองแรงงาน 7 กรณี: เจ็บป่วย, คลอด, ทุพพลภาพ, ว่างงาน ฯลฯ
- สร้าง ความมั่นคง & สวัสดิการแรงงาน

พ.ร.บ.ความปลอดภัย อาชีวอนามัยฯ พ.ศ. 2554

- บังคับให้นายจ้างจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย
- ลดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน → Fair Working Conditions

พ.ร.ก.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560

- กำหนดการจ้างงานอย่างถูกต้อง มีสัญญา/ใบอนุญาตทำงาน
- คุ้มครองแรงงานข้ามชาติ เช่นเดียวกับแรงงานไทย

สรุปความสอดคล้องกับ EUDR

- ป้องกันแรงงานบังคับ/แรงงานเด็ก
  - คุ้มครองสิทธิและสวัสดิการพื้นฐาน
  - รับรองเสรีภาพในการรวมกลุ่ม
  - การคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ
- เสริม ความน่าเชื่อถือห่วงโซ่อุปทานไทย ในตลาด EU

กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

กฎหมายหลัก

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

- รับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน: ความเสมอภาค, สิทธิในชีวิตและร่างกาย, เสรีภาพศาสนา/แสดงออก/ประกอบอาชีพ/รวมกลุ่ม
- สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร → สอดคล้องกับ Human rights & community rights ตาม EUDR

พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย กสม. พ.ศ. 2560

- ตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตรวจสอบการละเมิดสิทธิทั้งภาครัฐ-เอกชน
- คู่คุ้มครองผู้ร้องเรียน/พยาน → สอดคล้องหลัก Access to remedy & accountability

กลไกเสริม & ความเชื่อมโยงกับ EUDR

กฎหมายเสริมสำคัญ

พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

- คู่คุ้มครองจากแรงงานบังคับ การขู่ขีญ และการละเมิดสิทธิขั้นรุนแรง
- มีบทลงโทษเข้มงวด ปิดกิจการ/พักใบอนุญาตได้

พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

- ห้ามจ้างแรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี
- จำกัดงานอันตรายสำหรับเด็กอายุ 15-18 ปี

สรุปภาพรวม

- ✓ คู่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน
- ✓ ป้องกันการละเมิด เช่น ค้ามนุษย์/แรงงานเด็ก
- ✓ มีกลไกตรวจสอบอิสระ (กสม.)
- ✓ สอดคล้องกับระบบ due diligence ตามข้อกำหนด EUDR

หลักการให้ความยินยอมโดยเสรี ล่วงหน้า และโดยมีข้อมูลครบถ้วน (FPIC) ตามที่บัญญัติไว้ในปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมือง

หลักการ FPIC และความสำคัญ

FPIC = Free, Prior and Informed Consent

- ความยินยอมที่ อิสระ, ได้รับล่วงหน้า, และมี ข้อมูลครบถ้วน
- เป็นหลักการสำคัญตาม UNDRIP และข้อกำหนดของ EUDR
- เน้นสิทธิของชุมชน/ชนพื้นเมือง → ต้องมีส่วนร่วมและไม่ถูกบังคับ

ความเชื่อมโยงกับ EUDR

- ห่วงโซ่อุปทานต้องไม่ละเมิดสิทธิชนพื้นเมือง
- การผลิต/เก็บเกี่ยวต้องได้รับความยินยอมจากชุมชนที่เกี่ยวข้อง

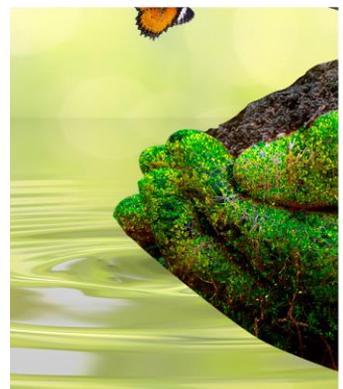
กรอบกฎหมายและนโยบายไทย ที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญ 2560

- ม.70 →คุ้มครองสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง
- ม.43 → สิทธิชุมชนจัดการทรัพยากร
- ม.57-58 → การมีส่วนร่วมและได้รับข้อมูลก่อนโครงการ

กฎหมาย/นโยบายอื่น

- การรับรอง UNDRIP → ห้ามบังคับย้ายชนพื้นเมือง หากไม่มี FPIC
- มติ ครม. 3 ส.ค. 2553 → พื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง, สิทธิในทรัพยากรและอัตลักษณ์
- กระบวนการ ประชาพิจารณ์ → ช่องทางแสดงความเห็นก่อนรัฐตัดสินใจ

กฎหมายภาษี มาตรการต่อต้านการทุจริต การค้า และศุลกากร

ความสำคัญ : EUDR กำหนดให้ห่วงโซ่อุปทานต้อง
โปร่งใส ตรวจสอบย้อนกลับได้ และไม่ละเมิดกฎหมาย
ภายในประเทศ

กฎหมายหลักของไทย

- ❖ ประมวลรัษฎากร → ยื่นและชำระภาษีเงินได้, ตรวจสอบรายได้ผู้ประกอบการ
- ❖ พ.ร.บ. ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง 2562 → ตรวจสอบการใช้ที่ดินว่าถูกต้องไม่บุกรุกป่า
- ❖ พ.ร.บ. ศุลกากร 2560 → ใบขนสินค้า, พิภพศุลกากร, แคล่งกำเนิดสินค้า → สอดคล้อง traceability ของ EUDR

กฎหมายต่อต้านการทุจริตและการแข่งขันที่เป็นธรรม

กฎหมายหลักของไทย

- ❖ พ.ร.บ. ป.ป.ช. 2561 → ตรวจสอบทรัพย์สิน, ป้องกันทุจริตในห่วงโซ่อุปทาน
- ❖ พ.ร.บ. การแข่งขันทางการค้า 2560 → ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม, เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายย่อย
- ❖ ประมวลกฎหมายอาญา ม.264-269 → ห้ามปลอมแปลงเอกสาร/ให้ข้อมูลเท็จ (เช่น ถิ่นกำเนิดสินค้า, สิทธิในที่ดิน)

INSURANCE

สรุป

- ❑ ไทยมีกฎหมายรองรับครบทั้ง ภาษี-ที่ดิน-ศุลกากร-ต่อต้านการทุจริต-การแข่งขันเป็นธรรม
- ❑ สอดคล้องกับ EUDR → เพิ่มความเชื่อมั่น โปร่งใส ตรวจสอบได้
- ❑ สนับสนุนผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะ MSME ให้เข้าถึงตลาดยุโรปอย่างยั่งยืน

โอกาสของ MSME ไทยภายใต้ EUDR

1.

การเข้าถึงตลาด EU

- ยางพารา → ส่งออกไป EU 56,508 ลบ. (11% ของมูลค่ารวม)
- ไม้ → ส่งออก 8,632 ลบ. (เฟอร์นิเจอร์, ไม้แปรรูป)
- สินค้าอื่น (กาแฟ, ปาล์ม, โกโก้, ถั่วเหลือง) → มูลค่าส่งออกต่ำแต่มี ศักยภาพขยายตลาดใหม่
- ไทยถูกจัดเป็น “ประเทศความเสี่ยงต่ำ” → ลดขั้นตอนตรวจสอบ, เพิ่มความเชื่อมั่น

2.

การยกระดับมาตรฐานการผลิต

- พลักดันให้ MSME ใช้ที่ดินถูกกฎหมาย, ไม่บุกรุกป่า, เคารพสิทธิแรงงาน, traceability
- เสริมความร่วมมือ สหกรณ์-โรงงาน-ผู้นำเข้า EU → ระบบตรวจสอบ/รับรอง (FSC, RSPO, GAP Rubber ฯลฯ)
- ต่อยอดสู่ การผลิตยั่งยืนทั้ง supply chain

3.

การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี

- สินค้าไทย = “แบรนด์ที่ยั่งยืน” → รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม
- เพิ่มความเชื่อมั่นของผู้บริโภค EU และตลาดโลกที่เน้น ESG

4.

การพัฒนาฐานข้อมูล-Traceability

- กระตุ้นพัฒนา ฐานข้อมูล GIS / platform digital supply chain
- ช่วยเกษตรกร-MSME เข้าถึงห่วงโซ่อุปทานอย่างเท่าเทียม
- ข้อมูลโปร่งใส → ลดความเสี่ยง, เสริมประสิทธิภาพธุรกิจ

5.

การสร้างความร่วมมือ

- ระดับ ประเทศ - supply chain - นานาชาติ
- พัฒนาข้อมูล/การรับรองร่วมกัน → ลดต้นทุน MSME
- ความร่วมมือกับผู้นำเข้า EU → สนับสนุนด้านเทคนิคและเงินทุน

สรุป: EUDR = ไม่ใช่แค่ “ข้อจำกัด” แต่คือ โอกาสสำคัญของ MSME ไทย
ในการ ยกระดับมาตรฐานผลิต สร้างภาพลักษณ์ที่ยั่งยืน
เข้าถึงตลาด EU/โลกอย่างมั่นคง

ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษา

01

ข้อจำกัดในการตีความ “สิทธิการใช้ที่ดิน” และนิยาม “ป่าไม้”

EUDR กำหนดให้สินค้าโภคภัณฑ์ต้องผลิตบนที่ดินที่มีสิทธิถูกต้องตามกฎหมาย แต่ไม่ชัดเจนว่ารวมเอกสารรูปแบบใดบ้าง ขณะที่ในไทยมีรูปแบบสิทธินานา เช่น ส.ป.ก., ป่าสงวน, มติ ครม. ฯลฯ ซึ่งเสี่ยงต่อการตีความว่า “ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย” หากไม่มีเอกสารที่ EUDR รับรอง นอกจากนี้นิยาม “ป่าไม้” ของ EU ใช้เกณฑ์ลักษณะกายภาพ ในขณะที่ไทยใช้สถานะทางกฎหมาย อาจทำให้พื้นที่ที่การเกษตรถูกต้องความว่าเป็นการ “ตัดไม้ทำลายป่า” แม้อยู่ในพื้นที่สิทธิ

02

ปัญหาจากการใช้ที่ดินของรัฐที่ไม่มีเอกสารชัดเจน

ประชาชนจำนวนมากใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ตามนโยบายรัฐที่ผ่อนผัน แต่ไม่มีเอกสารสิทธิที่สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ ทำให้ไม่สามารถเข้าสู่ระบบ Due Diligence ได้ และเสี่ยงถูกตัดออกจาก supply chain ที่ส่งออกไปยัง EU

03

การครอบครองที่ดินโดยไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

พบการซื้อสิทธิจากประชาชนที่ได้รับสิทธิโดยชอบ แม้กฎหมายห้ามโอนโดยนายทุนรายใหญ่เป็นผู้ถือครองแทน เกิดการแบ่งแปลงให้เช่าหรือแบ่งผลประโยชน์ ส่งผลให้ไม่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องของสิทธิได้ในกระบวนการ Due Diligence

04

ความซับซ้อนของกระบวนการรวบรวมข้อมูล

เพื่อ Due Diligence ต้องใช้ข้อมูลจำนวนมากและละเอียด ทั้งจากเกษตรกร เอกสารสิทธิ พิกัดแปลง ข้อมูลแรงงาน ภาษี สิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันไม่มีฐานข้อมูลกลางที่ตอบโจทย์ EUDR ได้อย่างครบถ้วน ยกเว้นบางพาราบางส่วนจากการยางแห่งประเทศไทย

ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษา

05

อุปสรรคในการประเมินความเสี่ยงตาม EUDR

ต้องอาศัยข้อมูลหลายแหล่งทั้งเชิงกฎหมาย ภูมิศาสตร์ ประวัติ ร่องเรียน ความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม การทุจริต ฯลฯ โดยการประเมิน ต้องแปลผลข้อมูลเชิงบูรณาการ ซึ่งต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หากขาดระบบสนับสนุนจะทำให้การประเมินคลาดเคลื่อน

06

ความเสี่ยงในการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศผู้ผลิต

แม้ไทยมีกฎหมายรองรับครบถ้วน แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ประกอบการ รายย่อยและเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจ และมีพฤติกรรม ไม่สอดคล้อง เช่น การใช้แรงงานผิดกฎหมาย การหลีกเลี่ยงภาษี หรือการไม่ปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชน

07

หน่วยงานภาครัฐยังไม่พร้อมในสินค้าอีก 6 ประเภท (ยกเว้นยางพารา)

พบว่ามีเพียง กยท. ที่มีระบบฐานข้อมูลสอดคล้องกับ EUDR ส่วนสินค้าอื่นยังไม่มียุทธศาสตร์รองรับชัดเจน ระดับพื้นที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ และไม่มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นระบบ แม้ EUDR จะเริ่มบังคับ ใช้ปลายปี 2567

08

ผู้ประกอบการและเกษตรกรยังไม่ตื่นตัวและไม่เห็นแรงจูงใจ

ผู้ประกอบการใน supply chain ส่วนใหญ่ไม่รู้จักหรือไม่เข้าใจ EUDR ขาดแรงจูงใจ เนื่องจากราคาซื้อไม่แตกต่างจากระบบทั่วไป และมองว่า เป็นการเพิ่มเติม

ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษา

09

มุมมองว่าสินค้าส่งออกน้อย ไม่จำเป็นต้องพัฒนา

แม้สินค้า 6 ประเภทจะส่งออกน้อยเมื่อเทียบกับยางพารา (ส่งออกไป EU ปี 2566 มูลค่า 56,508 ล้านบาท) และไม้ (8,632 ล้านบาท) แต่กฎหมาย EUDR ครอบคลุมถึงการส่งออกผ่านประเทศที่สามด้วย หากไทย ไม่พัฒนาระบบ จะเสียโอกาสในอนาคต

10

กรณีตัวอย่างโกโก้ที่จังหวัดน่าน

ความสำเร็จจากการพัฒนาแบบครบวงจร ผู้ประกอบการในน่าน เช่น “โกโก้วัลเลย์” มีระบบรับซื้อ แปรรูป และสร้างผลิตภัณฑ์ครบวงจร เช่น เครื่องดื่ม ชนม เครื่องสำอาง เป็นโมเดลที่เชื่อมโยงเกษตรกรสู่ตลาด EU ได้ หากได้รับการ ส่งเสริมจากภาครัฐในด้านระบบข้อมูลและการตรวจสอบย้อนกลับ

11

กาแฟไทยมีศักยภาพสูง แต่ขาดระบบแปรรูปและมาตรฐานรองรับ

พื้นที่เหมาะสมมีมากทั้งพันธุ์โรบัสตา (เช่น ชุมพร) และอาราบิก้า (เช่น เชียงใหม่ น่าน) แต่ขาดระบบแปรรูปและตลาดรับซื้อ ทำให้เกษตรกร เปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น หากพัฒนาเชิงระบบและตรวจสอบย้อนกลับตาม EUDR ได้ จะสามารถเจาะตลาด EU ได้ในอนาคต

12

การบังคับใช้ EUDR ต่อ SME

ความเข้าใจผิดที่ต้องเร่งแก้ไข SME ไทยไม่ได้รับการยกเว้นโดยตรง แม้ EUDR ฟ่อนปรนให้กับ SME ใน EU หากไม่ได้ส่งต่อจาก upstream operator ที่ผ่านการตรวจสอบ ก็ยังต้องทำ Due Diligence เอง ผู้ประกอบการไทยยังเข้าใจผิด เกี่ยวกับวันเริ่มบังคับใช้ และความรับผิดชอบในห่วงโซ่

ข้อเสนอด้านกฎหมาย

01

ปรับปรุงกฎหมายแรงงาน เพื่อให้สอดคล้องกับ
ศักยภาพของผู้ประกอบการรายย่อยในการ
ปฏิบัติตามกฎหมาย

- ❑ สร้างความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสหภาพยุโรป โดยเฉพาะในด้านการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อเสนอแนะเชิงเทคนิคจากผู้เชี่ยวชาญของ EU เพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบข้อมูลของประเทศไทยให้สามารถรองรับกระบวนการตรวจสอบที่ถี่ถ้วน (Due Diligence) ได้อย่างสอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมาย
- ❑ ครอบคลุมการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย EUDR ในประเด็นที่มีความแตกต่างจากบริบทของประเทศไทย เช่น สิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรรายย่อย ความหมายของ “ป่า” ตามกรอบนิยามของ EU ตลอดจนประเด็นอื่น ๆ ที่ยังมีข้อสงสัยในเชิงปฏิบัติ
- ❑ นำไปใช้ในการออกแบบมาตรการสนับสนุน การปรับปรุงระบบข้อมูล และการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ❑ ลดความเสี่ยงในการปฏิเสธสินค้าไทยจากตลาดยุโรป และช่วยยกระดับมาตรฐานความโปร่งใสในห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)

ข้อเสนอด้านกฎหมาย

02

การให้สิทธิเช่าที่ดินชั่วคราวเพื่อรองรับการเข้าระบบ EUDR สำหรับพื้นที่ทำกินในเขตป่าและอุทยานที่อยู่ในกระบวนการตรวจสอบและออกหนังสืออนุญาตการทำประโยชน์

- ❑ กระบวนการออกหลักฐานสิทธิในการใช้ที่ดินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือสำนักงานปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกร ยังใช้ระยะเวลาในการดำเนินการค่อนข้างนาน
- ❑ ประชาชนที่ทำกินในพื้นที่ป่า ป่าสงวน หรือเขตอุทยานจำนวนมากยังไม่มีเอกสารสิทธิใด ๆ รองรับ เป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าสู่ระบบตามข้อกำหนดของกฎหมาย EUDR ที่เน้นความชัดเจนเรื่องสิทธิในการใช้ที่ดินและแหล่งที่มาของวัตถุดิบ
- ❑ จัดทำกฎระเบียบรองรับการให้เช่าที่ดินชั่วคราว สำหรับเกษตรกรที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ โดยดำเนินการในลักษณะของสัญญาเช่าระยะสั้น เพื่อให้มีเอกสารหรือหลักฐานรองรับการใช้ที่ดินในระหว่างที่รอการออกหนังสืออนุญาตหรือการจัดทำเอกสารสิทธิอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สิทธิระยะยาว)
- ❑ ลดความเสี่ยงในการถูกตัดออกจากระบบการค้าและการส่งออกภายใต้กฎหมาย EUDR

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

- ✔ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

ข้อเสนอด้านกฎหมาย

03

ปรับปรุงกฎหมายแรงงาน เพื่อให้สอดคล้องกับ
ศักยภาพของผู้ประกอบการรายย่อยในการ
ปฏิบัติตามกฎหมาย

- ❑ การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานและกฎหมายการจ้างแรงงานต่างด้าว ในกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย (MSME) และเกษตรกรรายย่อย เป็นหนึ่งใน ความเสี่ยงสำคัญต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย EUDR ซึ่งมักเกิดจากหลายปัจจัย ร่วมกัน ได้แก่ ความไม่รู้ข้อกฎหมาย ความไม่พร้อมด้านระบบการบริหารจัดการ แรงงาน และในบางกรณีเกิดจากความจงใจหลีกเลี่ยงต้นทุนที่เพิ่มขึ้น
- ❑ กฎหมายแรงงานกำหนดให้การจ้างแรงงานเพียง 1 คนก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย แรงงานเต็มรูปแบบ เช่น การขึ้นทะเบียน การจ่ายค่าล่วงเวลา การจัดสวัสดิการ และการทำประกันสังคม ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับลักษณะของธุรกิจรายย่อยหรือ กิจกรรมทางการเกษตรขนาดเล็กที่มีลักษณะไม่ต่อเนื่องตามฤดูกาล
- ❑ ออกกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานค่าผลผลิตการเกษตรที่มีจำนวนการจ้างงาน ไม่เกิน 5 คน และมีได้จากแรงงานตลอดทั้งปี และไม่ได้เป็นงานอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ให้มีการคุ้มครองแรงงานกรณีต่างๆ แตกต่างไปจากราชบัญญัติคุ้มครอง แรงงาน ในหลักเกณฑ์เดียวกับแรงงานในงานเกษตรกร

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

- ✔ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ข้อเสนอด้านกฎหมาย

04

การแก้ไขปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษีของผู้ประกอบการรายย่อยและ MSME

- ❑ ควรเริ่มจากการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการสมัครใจเข้าสู่ระบบภาษี ด้วยการให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ
- ❑ ส่งเสริมการจัดทำบัญชีอย่างง่าย โดยพัฒนาแอปพลิเคชันหรือเครื่องมือดิจิทัลที่ใช้งานง่ายสำหรับผู้ประกอบการรายย่อยและเกษตรกร พร้อมทั้งอบรมการใช้งานในระดับชุมชนควบคู่กับการสื่อสารเชิงบวกกว่า “การเสียภาษีคือเครื่องมือสร้างความน่าเชื่อถือและยกระดับกิจการ” เพื่อเปลี่ยนภาพลักษณ์ของการเสียภาษีจากการเป็นโอกาสในการเติบโต
- ❑ ในระยะยาว ควรมีการปรับปรุงระบบภาษีให้เหมาะสมกับลักษณะกิจการรายย่อย พร้อมกับยกระดับระบบบริการภาษีให้เป็นมิตรและเข้าถึงได้ในระดับพื้นที่
- ❑ ควรบูรณาการข้อมูลภาษีเข้ากับระบบ traceability ภายใต้ EUDR เพื่อให้ข้อมูลภาษีกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบตรวจสอบย้อนกลับได้อย่างอัตโนมัติ ลดภาระซ้ำซ้อนในการรายงานข้อมูล

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

- ✔ กรมสรรพากร
- ✔ กระทรวงการคลัง

ข้อเสนอด้านกฎหมาย

05

จัดทำ EUDR Checklist สำหรับการประเมินตนเอง
ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทาน

- ❑ จัดทำ EUDR Checklist เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานของสินค้าแต่ละประเภท สามารถประเมินตนเองได้อย่างเป็นระบบ เข้าใจสถานะของตนในกระบวนการผลิต และรับรู้ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน หรือ ข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุง

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

- ✔ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)
- ✔ กรมส่งเสริมการเกษตร
- ✔ กรมปศุสัตว์

ข้อเสนอด้านกฎหมาย

06

ข้อจำกัดการเข้าถึงฐานข้อมูลภาครัฐภายใต้
กรอบ PDPA

- ❑ หน่วยงานภาครัฐหลายแห่งมีการจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในขอบเขตของ EUDR แต่ผู้ประกอบการยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อจำกัดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA)
- ❑ ผู้ประกอบการต้องจัดทำข้อมูลใหม่ด้วยตนเอง ทำให้มีต้นทุนสูง
- ❑ ควรกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลฐานข้อมูล เพื่อสร้างกลไกให้สามารถเปิดเผยหรือแบ่งปันข้อมูลเชิงการค้าแก่ผู้ประกอบการได้ โดยอยู่บนพื้นฐานของ PDPA
- ❑ เช่น การกำหนดมาตรการกำกับดูแล การจัดระดับการเข้าถึงข้อมูล (data access level) หรือการให้สิทธิผู้ประกอบการเข้าถึงข้อมูลเฉพาะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดของ EUDR

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)

🌱 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ระยะเร่งด่วน (ภายใน 6 เดือน)

1.

จัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อรองรับกฎหมาย
ว่าด้วยสินค้าที่ปลอดจากการตัดไม้ทำลายป่า
(EU Regulation on Deforestation-free products: EUDR)

- เพื่อสร้างกรอบการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม
โดยมุ่งเน้นการบูรณาการการพัฒนาอย่างเป็นระบบและ
ต่อเนื่อง
- ครอบคลุมการพัฒนากฎหมายภายในประเทศ ระบบฐานข้อมูล
ภูมิสารสนเทศ การรับรองและตรวจสอบย้อนกลับในห่วงโซ่
อุปทาน ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ
รายย่อย
- จัดตั้งกลไกการขับเคลื่อนระดับชาติและระดับพื้นที่ รวมถึงระบบ
การติดตามและประเมินผล

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

- ✔ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)

ระยะเร่งด่วน (ภายใน 6 เดือน)

2.

อบรมหน่วยงานภาครัฐและการจัดทำคู่มือเพื่อรองรับการปฏิบัติตามกฎหมาย EUDR

- เสริมสร้างความเข้าใจให้กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ผ่านการจัดอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดของกฎหมาย EUDR รวมถึงกระบวนการตรวจสอบย้อนกลับ (traceability) และการจัดทำข้อมูลประกอบการตรวจสอบที่ถี่ถ้วน (Due Diligence)
- ครอบคลุมหน่วยงานหลักตามประเภทสินค้าเป้าหมาย เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ รวมถึงหน่วยงานด้านแรงงานและอุตสาหกรรม เช่น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมการจัดหางาน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น
- เพื่อให้หน่วยงานสามารถสนับสนุนหรือกำกับดูแลการดำเนินการในภาคส่วนของตนได้อย่างเข้าใจตรงกันและสอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมาย
- จัดทำเอกสารแนวทางปฏิบัติหรือคู่มือ ครอบคลุมทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

- ✔ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)

ระยะเร่งด่วน (ภายใน 6 เดือน)

3.

อบรมผู้ประกอบการและเกษตรกรในห่วงโซ่อุปทานสินค้า 7 ประเภท เพื่อรองรับกฎหมาย EUDR

- จัดอบรมเชิงลึกเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะใน การปฏิบัติตามกฎหมายอย่างครบถ้วน เนื้อหาควรครอบคลุม สารสำคัญของกฎหมาย EUDR และผลกระทบต่อ ผู้ประกอบการ แนวทางการจัดเก็บและบริหารจัดการข้อมูลเพื่อ ตรวจสอบย้อนกลับ (traceability) การจัดทำ Due Diligence Statement และเอกสารประกอบ
- การใช้ระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) เพื่อยืนยันแหล่งผลิตที่ไม่บุกรุกป่า การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านแรงงานและสิทธิมนุษยชน ในห่วงโซ่อุปทาน ตลอดจนแนวปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร (GAP) และการรวมกลุ่มเพื่อขอการรับรอง
- จัดทำคู่มือหรือเอกสาร รวมถึงช่องทางให้คำปรึกษาและ สนับสนุนข้อมูล เพื่อให้ผู้ประกอบการและเกษตรกรสามารถ นำไปสู่การปฏิบัติ

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

- ✔ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

ระยะเร่งด่วน (ภายใน 6 เดือน)

4.

เร่งขับเคลื่อนการสื่อสารสาธารณะ เพื่อสร้างความตระหนักใน
ทุกระดับของห่วงโซ่อุปทานต่อข้อกำหนดของกฎหมาย EUDR

- ถ่ายทอดสาระของกฎหมายอย่างเข้าใจง่าย ด้วยภาษาที่
เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เช่น การผลิตสื่ออินโฟกราฟิก
วิดีโอสั้น นิทรรศการในพื้นที่ นิทานภาพ สำหรับเกษตรกร หรือ
คลิปตัวอย่างกรณีศึกษาจริง เพื่อแสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่
เกิดขึ้นเมื่อละเลยต่อข้อกำหนดดังกล่าว
- ควบคู่กับการเปิดช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงได้ เช่น แพลตฟอร์ม
ออนไลน์ กลุ่มไลน์ชุมชน วิทยุท้องถิ่น หรือการลงพื้นที่สื่อสาร
ผ่านองค์กรชุมชน รวมถึงการจัดกิจกรรมสร้างความรู้ใน
ลักษณะ Roadshow และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
(Workshop) อย่างต่อเนื่อง
- สร้างความเข้าใจร่วมกันในทุกระดับของห่วงโซ่อุปทาน

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

- ✔ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

ระยะสั้น
(ภายใน 6-12 เดือน)

1.

จัดทำระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อรองรับการทำ Due Diligence และ Traceability สำหรับสินค้า 7 ประเภทภายใต้ข้อกำหนด EUDR

- จัดทำระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อรองรับการดำเนินการตามข้อกำหนดของกฎหมาย EUDR ของสินค้า 7 ประเภท ได้แก่ ปาล์ม น้ำมัน ยางพารา ไม้ กาแฟ โกโก้ ถั่วเหลือง และข้าว
- รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแต่ละสินค้าในทุกระดับ ตั้งแต่แหล่งผลิต พักที่ที่ดิน สิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การรวบรวม การแปรรูป และการขนส่ง ตลอดจนเอกสารประกอบและการรับรองมาตรฐานต่าง ๆ
- เป็นแพลตฟอร์มกลางที่เชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานรัฐ องค์กรรับรอง และภาคเอกชน โดยกำหนดสิทธิการเข้าถึงตามบทบาทของผู้ใช้งาน เช่น หน่วยงานภาครัฐ ผู้ส่งออก ผู้ตรวจสอบ หรือเกษตรกรรายย่อย
- ให้ทุกภาคส่วนสามารถใช้ประโยชน์
- ช่วยให้เกิดกระบวนการพัฒนา traceability เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับข้อกำหนดของ EU

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

- ✓ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ระยะสั้น (ภายใน 6-12 เดือน)

2.

เร่งรัดตรวจสอบการครอบครองที่ดินโดยมีขอบในพื้นที่ป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติ พร้อมกลไกจูงใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้

- เร่งรัดกระบวนการตรวจสอบการครอบครองที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและเขตอุทยาน โดยเฉพาะกรณีที่มีการใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบ เช่น การให้ผู้อื่นถือครองแทน
- ดำเนินการเชิงรุกภายใต้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานฯ และหน่วยงานด้านที่ดิน
- พิจารณากลไกในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการจัดให้มี “รางวัลหรือค่าตอบแทน” สำหรับผู้ที่สามารถให้ข้อมูลหรือเบาะแสที่นำไปสู่การพิสูจน์การถือครองที่ดินโดยมีขอบได้อย่างชัดเจน
- ช่วยลดความเสี่ยงในการนำพื้นที่ผิดกฎหมายเข้าสู่ระบบ traceability ของ EUDR และสร้างความยุติธรรมและรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมายในระยะยาว

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

- ✔ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ✔ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรมป่าไม้
- ✔ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)
- ✔ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ
- ✔ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ระยะสั้น
(ภายใน 6-12 เดือน)

3.

พัฒนาระบบข้อมูลจากภาครัฐเพื่อสนับสนุนการจัดทำ Due Diligence และการประเมินความเสี่ยงตามข้อกำหนด ของ EUDR

- การจัดทำ Due Diligence ตามข้อกำหนดของกฎหมาย EUDR จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่แสดงถึงการปฏิบัติตามกฎหมาย 8 ประเภทที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมายที่ดิน กฎหมายป่าไม้ กฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายแรงงาน กฎหมายสิทธิมนุษยชน กฎหมายภาษีอากร กฎหมายว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และกฎหมายที่เกี่ยวกับถิ่นที่อยู่หรือสิทธิชุมชน
- ประกอบการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ว่าสินค้าหรือวัตถุดิบนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะละเมิดข้อกำหนดของ EU หรือไม่
- หน่วยงานภาครัฐควรมีบทบาทเชิงรุกในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลหรือกลไกกลางที่รองรับการให้บริการตรวจสอบและออกคำรับรองเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายในแต่ละด้านแก่ผู้ประกอบการที่ต้องการจัดทำ Due Diligence Statement อย่างถูกต้องตามกฎหมาย
- ปรับปรุงหรือแก้ไขกฎระเบียบภายในที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการเปิดเผยหรือเข้าถึงข้อมูล เช่น กฎระเบียบเกี่ยวกับการขอสำเนาเอกสารทางราชการ การจำกัดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลภาครัฐ หรือกระบวนการตรวจสอบที่ซับซ้อนและใช้เวลานาน

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

- ✔ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- ✔ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
- ✔ กรมโรงงานอุตสาหกรรม
- ✔ กรมสรรพากร
- ✔ กรมศุลกากร
- ✔ สำนักงานสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ระยะกลางถึงยาว (1-3 ปี)

1.

การพัฒนาต่อยอดระบบ Due Diligence สู่ระบบฐานข้อมูล เพื่อส่งเสริมการผลิตและการตลาดที่โปร่งใสและยั่งยืน

- ใช้เป็นโอกาสในการพัฒนาและต่อยอดเป็น “ระบบฐานข้อมูล กลาง” ที่สามารถสะท้อนความโปร่งใสและความรับผิดชอบของห่วงโซ่การผลิตในประเทศไทยได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในมิติของการผลิตที่ไม่ตัดไม้ทำลายป่า และไม่ละเมิดกฎหมายหรือสิทธิมนุษยชน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นข้อได้เปรียบทางการตลาด และสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกของสินค้าไทย ในเวทีการค้าโลกได้อย่างมีนัยสำคัญ
- พัฒนาการตลาดเชิงกลยุทธ์ เช่น การสร้างแบรนด์ “สินค้า ยั่งยืนจากแหล่งผลิตที่โปร่งใส” การเจาะตลาดพรีเมียมในประเทศที่ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม หรือการใช้เป็นจุดขายในระบบการค้าแบบ B2B ที่ต้องการแสดงหลักฐานความยั่งยืนต่อผู้บริโภค

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

- ✓ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ✓ กระทรวงพาณิชย์

ระยะกลางถึงยาว (1-3 ปี)

2.

การส่งเสริมการพัฒนา “โกโก้” และ “กาแฟ” ให้เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศอย่างครบวงจร

- ❑ ประเทศยังประสบปัญหา “การขาดการส่งเสริมอย่างครบวงจร” ตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ ทำให้ศักยภาพของพืชทั้งสองชนิดยังไม่ได้รับการผลักดันอย่างเต็มที่
- ❑ การพัฒนาต้นน้ำ (เกษตรกรและการผลิต) เช่น ส่งเสริมการจัดตั้งแปลงต้นแบบและศูนย์เรียนรู้ คัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ และสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกร
- ❑ การพัฒนากลางน้ำ (แปรรูปและระบบมาตรฐาน) เช่น สนับสนุนการจัดตั้งโรงแปรรูปขนาดชุมชน และพัฒนากระบวนการผลิตอย่างมีมาตรฐาน อบรมการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่า ส่งเสริมการขอรับรองมาตรฐาน พัฒนาเครื่องมือดิจิทัลเพื่อช่วยจัดการข้อมูลการผลิตและตรวจสอบย้อนกลับ
- ❑ การพัฒนาปลายน้ำ (ตลาดและการสร้างมูลค่าเพิ่ม) เช่น พัฒนาแบรนด์สินค้า เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เชิงเกษตร टनाแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับขายตรงจากผู้ผลิตสู่ผู้บริโภค
- ❑ การจัดทำนโยบายและกลไกสนับสนุน เช่น แผนแม่บทพัฒนาโกโก้และกาแฟไทย จัดตั้ง “คณะกรรมการส่งเสริมพืชศักยภาพใหม่” พแนกแผนนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและกฎหมายการค้าสากล เข้าไว้ในทุกขั้นตอนของห่วงโซ่การผลิตและการค้าของพืชทั้งสองชนิด

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :

- ✔ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
- ✔ กรมส่งเสริมการเกษตร
- ✔ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สสว. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อม

เลขที่ 120 หมู่ 3 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ
80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550
(อาคารซี) ชั้น 2, 10, 11 ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทร 1301, 02-142-9000

Call Center 1301
www.sme.go.th

